EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 31.7.2018
COM(2018) 562 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o oceni programov ukrepov držav članic na podlagi Okvirne direktive o morski strategiji

{SWD(2018) 393 final}

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o oceni programov ukrepov držav članic na podlagi Okvirne direktive o morski strategiji

Morski organizmi in viri: življenjskega pomena za naš planet

Nesporno je, da so morja in oceani zelo pomembni za blaginjo našega planeta. Človekove dejavnosti ustvarjajo pritiske[1], ki vplivajo na morske organizme in njihove habitate ter bistvene funkcije naših oceanov. Zaradi nedavnih pobud se je povečala ozaveščenost o zdravju in stanju naših morij in oceanov. Med temi pobudami so sprejetje cilja trajnostnega razvoja št. 14[2] za ohranjanje in vzdržno uporabo oceanov, morij in morskih virov, skupno sporočilo o mednarodnem upravljanju oceanov[3], „konferenca o oceanih“ o cilju trajnostnega razvoja št. 14[4] in serija konferenc Naš ocean, od katerih je zadnjo oktobra 2017 gostila Unija[5].

Države članice EU že šest let razvijajo morske strategije za uskladitev z **Okvirno direktivo o morski strategiji**[6]. V skladu z njo morajo oceniti stanje kakovosti morskega okolja, določiti dobro okoljsko stanje in ustrezne okoljske cilje, pripraviti ustrezne programe spremljanja in izvajati ukrepe za dosego ključnega cilja Direktive, tj. „dobrega okoljskega stanja“ vseh morskih voda EU do leta 2020. Pojem „dobro okoljsko stanje“ je v Direktivi opredeljen z deskriptorji[7], kot so ohranjanje biotske raznovrstnosti ali obravnavanje antropogenih pritiskov, ki vključujejo ribištvo, škodo na morskem dnu, morske odpadke in onesnaževala. Države članice morajo v skladu z novim sklepom Komisije[8], ki velja od junija 2017, pri kvantitativni opredelitvi pojma „dobro okoljsko stanje“ za morske vode v njihovi ozemeljski pristojnosti upoštevati skupna merila in metodološke standarde. Pomembno je, da se z

[1] Za seznam antropogenih pritiskov glej Direktivo Komisije (EU) 2017/845 z dne 17. maja 2017 o spremembi Direktive 2008/56/ES Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi z okvirnimi seznami elementov, ki se upoštevajo pri pripravi morskih strategij (UL L 125, 18.5.2017, str. 27).

[2] https://sustainabledevelopment.un.org/sdg14.

[3] Skupno sporočilo o mednarodnem upravljanju oceanov: agenda za prihodnost naših oceanov, JOIN(2016) 49 final.

[4] https://oceanconference.un.org/.

[5] http://www.ourocean2017.org.

[6] Direktiva 2008/56/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju politike morskega okolja (Okvirna direktiva o morski strategiji) (UL L 164, 25.6.2008, str. 19–40).

[7] Enajst kakovostnih deskriptorjev je določenih v Prilogi I k Okvirni direktivi o morski strategiji in nadalje opredeljenih v Sklepu Komisije 2017/848/EU. Ti deskriptorji so: D1– Biotska raznovrstnost, D2 – Neavtohtone vrste, D3 – Ribe in lupinarji, ki se izkoriščajo v komercialne namene, D4 – Prehranjevalni spleti, D5 – Evtrofikacija, D6 – Neoporečnost morskega dna, D7 – Hidrografske spremembe, D8 – Onesnaževala, D9 – Onesnaževala v morski hrani, D10 – Odpadki, D11 – Energija, vključno s podvodnim hrupom. V tem poročilu so deskriptorji, povezani z biotsko raznovrstnostjo (D1, D4 in D6), razvrščeni glede na glavne skupine vrst in tipe habitatov, in sicer: ptice, sesalci in plazilci, ribe in glavonožci, habitati morskega dna in habitati vodnega stolpa. S to dodatno razvrstitvijo se je skupno število kategorij deskriptorjev povečalo na 13.

[8] Sklep Komisije (EU) 2017/848 z dne 17. maja 2017 o merilih in metodoloških standardih na področju dobrega okoljskega stanja morskih voda ter specifikacijah in standardiziranih metodah za spremljanje ter presojo in razveljavitvi Sklepa 2010/477/EU (UL L 125, 18.5.2017, str. 43).

Okvirno direktivo o morski strategiji od držav članic izrecno zahteva, naj sodelujejo s svojimi sosedi v vsaki morski regiji ali podregiji[9].

To poročilo temelji na presojah morskih strategij držav članic, ki jih je Komisija izvedla v letih 2014 in 2017[10], v njem pa so ocenjeni programi ukrepov, ki so jih morale vse države članice Komisiji sporočiti do 31. marca 2016[11]. Splošno veljavne smernice o spremembah, potrebnih za izboljšanje skladnosti in učinkovitosti ukrepov, so kot niz priporočil državam članicam vključene ob koncu te presoje. Priporočila za posamezne države so vključena v delovni dokument služb Komisije, priložen temu poročilu[12].

Nacionalne programe ukrepov je pravočasno na žalost sporočilo le šest držav članic[13]. Komisija je zato začela ustrezne postopke za ugotavljanje kršitev. Na koncu je do zadnjega roka februarja 2017[14] nacionalne programe sporočilo 16 od skupno 23 pomorskih držav članic EU[15]. Presoje programov, ki jih je preostalih sedem držav članic[16] predložilo po navedenem roku, ni bilo mogoče izvesti pravočasno za to poročilo.

Komisija je v presoji iz leta 2014 ugotovila, da se opredelitve in cilji, povezani s ciljem „dobrega okoljskega stanja“[17], med državami članicami zelo razlikujejo. Zato je v tej presoji obravnavano tudi, koliko ukrepi držav članic omogočajo boljšo primerljivost njihovih prizadevanj pri spopadanju z ustreznimi pritiski na morsko okolje. Prav tako je za vsak ustrezen deskriptor ocenjeno, kako verjetno je, da bodo države članice dosegle dobro okoljsko stanje do leta 2020, kot se zahteva z Direktivo[18].

Katere ukrepe so države članice doslej sprejele za dosego dobrega okoljskega stanja?

Države članice v svojih programih ukrepov kot ukrepe pogosto predstavljajo obstoječe pobude ali tekoče izvajanje politike. To na primer vključuje ukrepe, sprejete na podlagi okoljske zakonodaje EU ali drugih predpisov, kot so okvirna direktiva o odpadkih[19], okvirna direktiva o vodah[20], direktiva o pticah[21], direktiva o habitatih[22], direktiva o čiščenju

[9] V členu 4 Direktive 2008/56/ES so naštete ustrezne morske regije in podregije EU. Zadevne štiri morske regije EU so: Baltsko morje, severovzhodni Atlantski ocean, Sredozemsko morje in Črno morje.
[10] COM(2014) 97 final in COM(2017) 3 final.
[11] Komisija mora v skladu s členom 16 Okvirne direktive o morski strategiji izvesti presojo programov ukrepov.
[12] SWD(2018) 393.
[13] Belgija, Nemčija, Portugalska, Nizozemska, Švedska in Združeno kraljestvo.
[14] Poročilo Malte je bilo predloženo aprila 2017, vendar je bilo vključeno v to presojo, saj prevod ni bil potreben.
[15] Poleg šestih že navedenih držav članic še: Bolgarija, Ciper, Finska, Francija, Irska, Italija, Latvija, Malta, Poljska in Španija.
[16] Hrvaška, Danska, Estonija, Grčija, Litva, Romunija in Slovenija.
[17] V skladu s členoma 8 in 9 Okvirne direktive o morski strategiji ocenjeno v dokumentu COM(2014) 97 final.
[18] Člen 1 Direktive 2008/56/ES, v katerem je opredeljen predmet urejanja.
[19] Direktiva 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv (UL L 312, 22.11.2008, str. 3).
[20] Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (UL L 327, 22.12.2000, str. 1).
[21] Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 20, 26.1.2010, str. 7).
[22] Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, 22.7.1992, str. 7).

komunalne odpadne vode[23] ali uredba o skupni ribiški politiki[24]. V programe držav članic so bile vključene tudi obstoječe mednarodne zaveze, kot so zaveze na podlagi Mednarodne pomorske organizacije. Poleg tega države članice pogosto navajajo pobude, sprejete na podlagi konvencij o regionalnih morjih[25]. Pozitivno je, da države članice v nekaterih primerih navajajo ukrepe, o katerih so se posebej dogovorile s sosedami v morski regiji EU, zlasti na podlagi ustreznih konvencij o regionalnih morjih, ali v podregiji. Približno 25 % ukrepov je bilo opredeljenih kot „novi“ ukrepi, kar pomeni, da so bili vzpostavljeni izključno za namene Direktive. Pozitivno je tudi, da države članice zaradi Okvirne direktive o morski strategiji namesto nesistematičnega pristopa k varstvu morskega okolja z združevanjem različnih delovnih področij postopoma sprejemajo bolj strateški pristop[26].

Izjeme

Direktiva državam članicam omogoča tudi, da v natančno določenih okoliščinah uporabijo **izjeme**[27] pri doseganju predvidenih okoljskih ciljev ali dobrega okoljskega stanja v vseh pogledih ali v ustreznem časovnem okviru. Take natančno določene okoliščine vključujejo dejstvo, da je doseganje takih ciljev povezano z ukrepanjem ali neukrepanjem, za katero države članice niso odgovorne, dogodki v primeru višje sile ali dejstvom, da naravne razmere ne dopuščajo pravočasnega izboljšanja stanja njihovih morskih voda. O izjemah poroča osem[28] od zadevnih 16 držav članic. Druge države članice so navedle, da izjem niso uporabile, ker zaradi vrzeli v znanju in podatkih ne morejo ugotoviti, ali je na tej stopnji izvajanja potrebna izjema.

Vrste ukrepov

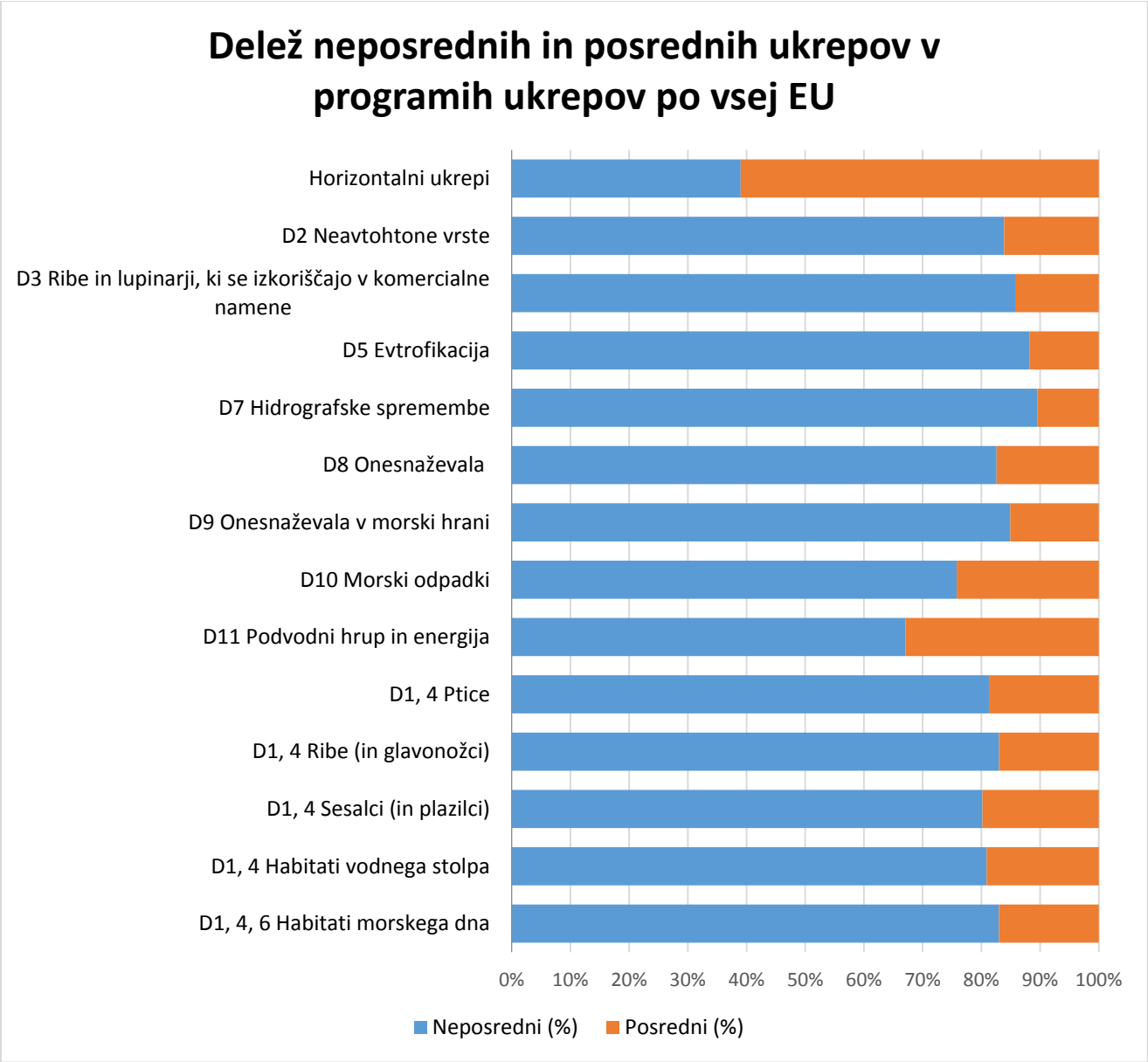
Države članice so oblikovale zlasti ukrepe, **ki s pravnim ali tehničnim posredovanjem neposredno prispevajo k zmanjšanju pritiska** (na sliki 1 se ti ukrepi imenujejo „neposredni ukrepi“). Mednje na primer spadajo tehnične rešitve (npr. manj hrupni motorji ladij) ali omejitve območja izvajanja nekaterih dejavnosti (npr. s postopki za izdajanje dovoljenj). Vendar so nekatere države članice sporočile tudi ukrepe, ki bi **posredno prispevali k odpravi zadevnega pritiska** (na sliki 1 se ti ukrepi imenujejo „posredni ukrepi“). Ti vključujejo ukrepe upravljanja, kampanje za ozaveščanje in informacijske kampanje (npr. za zmanjšanje smetenja). Države članice, ki nimajo zadostnega znanja o določenem pritisku (npr. neavtohtonih vrstah, podvodnem hrupu), so ugotovile potrebo po nadaljnjih raziskavah,

[23] Direktiva Sveta 91/271/EGS z dne 21. maja 1991 o čiščenju komunalne odpadne vode (UL L 135, 30.5.1991, str. 40).
[24] Uredba (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ribiški politiki in o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1954/2003 in (ES) št. 1224/2009 ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 2371/2002 in (ES) št. 639/2004 ter Sklepa Sveta 2004/585/ES (UL L 354, 28.12.2013, str. 22).
[25] Morske vode EU so zajete v štirih konvencijah o regionalnih morjih: (1) Konvenciji o varstvu morskega okolja območja Baltiškega morja (HELCOM); (2) Konvenciji o varstvu morskega okolja severovzhodnega Atlantika (Konvencija OSPAR); (3) Konvenciji za varstvo morskega okolja in obalnega območja Sredozemlja (Barcelonska konvencija); (4) Konvenciji o varstvu Črnega morja pred onesnaženjem (Bukareška konvencija). Unija je pogodbenica prvih treh naštetih konvencij.
[26] Opozoriti je treba, da to poročilo ne zajema presoje ukrepov, ki so navedeni v tem poročilu, a so bili uvedeni prek drugih zakonodajnih pobud, kot so načrti upravljanja povodja na podlagi okvirne direktive o vodah. Sklepi v teh primerih so zato le delni.
[27] Člen 14 Okvirne direktive o morski strategiji.
[28] Ciper, Finska, Latvija, Malta, Nizozemska, Poljska, Švedska in Združeno kraljestvo.

na podlagi katerih bi se lahko nato sprejeli boljši ukrepi in/ali vzpostavilo nadaljnje spremljanje. O takih ukrepih bi bilo ustrezneje poročati v okviru njihovih programov spremljanja[29].

Vse države članice v skladu z zahtevami iz Okvirne direktive o morski strategiji[30] v svojih programih ukrepov poročajo o uporabi **prostorskih varovalnih ukrepov**. To so ukrepi, namenjeni vzpostavitvi skladnih in reprezentativnih mrež zaščitenih morskih območij, kot so posebna ohranitvena območja v skladu z direktivo o habitatih, posebna območja varstva v skladu z direktivo o pticah ali druga zaščitena območja, dogovorjena v okviru mednarodnih ali regionalnih sporazumov. O takih prostorskih ukrepih se je pogosto poročalo v povezavi z ribištvom ali varstvom določenih habitatov; obravnavani so v ustreznih oddelkih v nadaljevanju in dodatno opisani v tehničnih presojah[31]. Dve državi članici[32] jasno navajata nova zaščitena morska območja, osem[33] pa jih je sporočilo, da nova morska zaščitena območja načrtujejo ali jih bodo določile kot ukrepe. Celotni obseg zajetega območja se je močno povečal[34] z zakonodajo o pticah in habitatih[35] ter mednarodnimi konvencijami.

[29] Člen 11 Okvirne direktive o morski strategiji.
[30] V skladu s členom 13(4) Okvirne direktive o morski strategiji.
[31] Tehnične presoje za posamezno državo članico je za Komisijo pripravil zunanji svetovalec, na voljo pa so na povezavi http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/reports_en.htm.
[32] Portugalska in Združeno kraljestvo.
[33] Bolgarija, Ciper, Nemčija, Finska, Francija, Italija, Španija in Švedska.
[34] Obseg zajetega območja se je v obdobju 2012–2016 v povprečju povečal za 4,9 %: Agnesi, S., Mo, G., Annunziatellis, A., Chaniotis, P., Korpinen, S., Snoj, L., Globevnik, L., Tunesi, L., Reker, J., 2017, *Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II, Volume A* (Prostorska analiza omrežij zaščitenih morskih območij v evropskih morjih II, zvezek A), 2017, ur. Künitzer, A., Tehnično poročilo ETC/ICM št. 4/2017, Magdeburg: Evropski tematski center za celinske, obalne in morske vode, 41 str.
35 Za več informacij glej poročilo *Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II* (Prostorska analiza omrežij zaščitenih morskih območij v evropskih morjih II), Tehnično poročilo ETC/ICM št. 4/2017, https://www.researchgate.net/publication/322759892.

Slika 1: Delež neposrednih in posrednih ukrepov v programih ukrepov po vsej EU

Ukrepi, sprejeti za obravnavanje pritiskov na morsko okolje

Ta oddelek se nanaša na ukrepe, vzpostavljene za obravnavo deskriptorjev iz Direktive, s katerimi se posebej obravnavajo taki antropogeni pritiski.

Neavtohtone vrste

Ko neavtohtone vrste postanejo „invazivne“, lahko ogrozijo morsko biotsko raznovrstnost. Države članice so ladijski promet in ribogojstvo opredelile kot glavni dejavnosti, ki lahko v vodah Unije privedeta do vnosa in širjenja neavtohtonih vrst.

Trinajst držav članic[36] za obravnavanje vrst, vnesenih z ladijskim prometom, uporablja upravljanje balastnih voda[37]. Vendar se lahko pritisk bolje obravnava z dodatnimi ukrepi, kot je upoštevanje smernic Mednarodne pomorske organizacije o biološkem obraščanju[38], saj se omeji obraščanje ladijskega trupa. Ukrepi, ki jih je 16 držav članic navedlo v svojih programih ukrepov, pogosto temeljijo na regionalnem delu in veljavnem pravu Unije, kot sta uredbi EU o invazivnih tujerodnih vrstah[39] in tujerodnih vrstah v ribogojstvu[40]. Nekatere države članice[41] so že uvedle ciljno usmerjene ukrepe za zmanjšanje tveganja uvedbe neavtohtonih vrst prek ribogojnic, medtem ko jih več drugih poroča, da še morajo izvesti nadaljnje raziskave, da bi bolje razumele pritisk.

Nekateri na novo uvedeni ukrepi so neposredno usmerjeni v neavtohtone vrste in jih izvajajo ribiči, drugi pa zagotavljajo spodbude za „okolju prijazne“ ladje in/ali izvajanje pobud za ozaveščanje, ki so usmerjene zlasti v rekreacijske dejavnosti.

Na vprašanje, ali bodo države članice do leta 2020 dosegle dobro okoljsko stanje v zvezi s pritiski, ki jih povzročajo neavtohtone vrste, kot se zahteva z Direktivo, ni mogoče odgovoriti, saj države članice o tem niso mogle poročati ali niso poročale. Poljska, Ciper in Malta so poročali o utemeljenih izjemah v zvezi z doseganjem dobrega okoljskega stanja, pri čemer so navedli, da je vnos neavtohtonih vrst posledica razmer, ki jih ne morejo nadzorovati (npr. v primeru Sredozemskega morja lahko take vrste vstopijo skozi Sueški prekop).

Ukrep → *Švedska: nacionalni sistem za obveščanje in odzivanje za zgodnje odkrivanje in obvladovanje ter načrti za izredne razmere*

Švedska je v svojih vodah vzpostavila nacionalni sistem za obveščanje in odzivanje, ki bo organe nemudoma obvestil o odkritju nove neavtohtone vrste. Na podlagi tega bodo sprejeti ukrepi za hitri odziv za njihovo izkoreninjenje, nadzor nad njimi ali kateri koli drug ukrep, ki se bo štel za ustrezen, povezan z načrti izrednih ukrepov. Sistem bo povezan s švedskim programom spremljanja.

Izkoriščanje rib in lupinarjev v komercialne namene

Prelov ima lahko resne posledice, ki vodijo do postopnega izčrpanja in nazadnje do ogroženosti obstoja staležev. Vseh 16 držav članic, katerih programi so predmet presoje v tem poročilu, je uvedlo ukrepe za zmanjšanje pritiska zaradi komercialnega ribolova. Štirinajst

[36] Belgija, Bolgarija, Finska, Francija, Nemčija, Irska, Italija, Malta, Nizozemska, Poljska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.
[37] Upravljanje balastnih voda in sedimentov, natovorjenih na ladjo in raztovorjenih z nje, ter nadzor nad njimi.
[38] Resolucija MEPC.207(62).
[39] Uredba (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst (UL L 317, 4.11.2014, str. 35).
[40] Uredba Sveta (ES) št. 708/2007 z dne 11. junija 2007 o uporabi tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu (UL L 168, 28.6.2007, str. 1).
[41] Bolgarija, Ciper, Francija, Nemčija, Irska, Italija, Latvija, Poljska, Malta, Nizozemska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo (za severovzhodni Atlantik).

držav članic[42] je vključilo tudi posebne ukrepe za zmanjšanje učinkov rekreacijskega ribolova.

Ribolovni pritisk vpliva na vse morske regije EU, čeprav je še posebno močen v Sredozemskem morju. Države članice v svojih nacionalnih programih dosledno navajajo ukrepe, ki so jih sprejele za uskladitev s skupno ribiško politiko, v skladu s katero je treba največji trajnostni donos za ribolovne staleže doseči do leta 2020, s čimer so prispevale k cilju dobrega okoljskega stanja iz Okvirne direktive o morski strategiji. Taki nacionalni ukrepi vključujejo zmanjšanje velikosti ribiške flote, zmanjšanje celotnega ulova in prepoved ribolova ali nekaterih vrst ribolovnih praks (npr. ribolova z vlečnimi mrežami) na nekaterih območjih.

Večina držav članic[43] je za zmanjšanje pritiska na prekomerno izkoriščene staleže sprejela tudi nove ukrepe, npr. zahtevanje uporabe posebnega ribolovnega orodja[44] ali uvedbo ciljno usmerjenih časovnih/prostorskih omejitev ali prepovedi[45]. Večina držav članic[46] je vzpostavila prostorske varovalne ukrepe, in sicer v okviru omrežja Natura 2000 ali s krepitvijo načrtov upravljanja za obstoječa zaščitena morska območja. Več držav članic je uvedlo tudi ukrepe za ozaveščanje o škodljivih ribolovnih praksah. Številne od njih sprejete ukrepe izrecno povezujejo s sporazumi, sklenjenimi na regionalni in mednarodni ravni, na primer v okviru regionalnih organizacij za upravljanje ribištva v Sredozemskem morju[47] ali Mednarodne komisije za ohranitev tunov v Atlantiku. V programe so vključeni tudi ukrepi, sprejeti prek konvencij o regionalnih morjih, zlasti konvencije HELCOM in Barcelonske konvencije.

Čeprav morajo države članice v skladu z Direktivo dobro okoljsko stanje za pritisk zaradi ribištva doseči do leta 2020, morajo v svojih nacionalnih programih doseči tudi dobro sinergijo z zahtevami skupne ribiške politike, pri čemer večina držav članic še ni določila, kdaj bo tak cilj dosežen. Tri države članice so sporočile izjeme, pri čemer so upravičeno navedle, da bo dobro okoljsko stanje doseženo po letu 2020: Finska in Združeno kraljestvo sta navedla, da dobro okoljsko stanje za izkoriščanje rib in lupinarjev v komercialne namene ne bo doseženo zaradi naravnih razmer, Malta pa se je sklicevala na dejstvo, da so za dosego cilja potrebna čezmejna in regionalna prizadevanja.

Ukrep → *Belgija: boljši nadzor in spremljanje rekreacijskega ribolova*

Belgija je pred kratkim uvedla pravni ukrep, ki olajšuje spremljanje rekreacijskega ribolova, tj. dejavnosti, ki lahko znatno vpliva na morsko okolje, vendar je države članice pogosto ne urejajo. S tem nacionalnim ukrepom, ki presega zahteve skupne ribiške politike, se bo

[42] Belgija, Bolgarija, Finska, Francija, Nemčija, Irska, Italija, Latvija, Malta, Portugalska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.
[43] Nemčija, Latvija in Poljska niso uvedle posebnih ukrepov, vendar navajajo splošno izvajanje skupne ribiške politike, s katerim bi se lahko morda odpravil ta pritisk.
[44] Bolgarija, Ciper, Irska, Malta, Nizozemska in Španija.
[45] Bolgarija, Francija, Irska in Portugalska; Belgija je uvedla kvote.
[46] Bolgarija, Ciper, Finska, Francija, Nemčija, Irska, Italija, Poljska, Portugalska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.
[47] Generalna komisija za ribištvo v Sredozemlju (GFCM).

izboljšalo zbiranje podatkov, kar je bistveno ne le za razumevanje stanja ribjih staležev, ampak po potrebi tudi za bolj ciljno usmerjeno urejanje nekaterih ribolovnih dejavnosti.

Vnos hranil

Prekomerni vnosi hranil in organskih snovi v morje spodbujajo cvetenje alg, kar povzroča evtrofikacijo. Ta pritisk lahko zavira morske organizme, zlasti okoli obalnih območij in v globljih vodah. Deloma vpliva na vse morske vode v EU, vendar so njegovi vplivi najbolj opazni v Baltskem morju. Obogatitev s hranili je bila v glavnem pripisana kmetijstvu, industriji, izpustom iz mest, ribogojstvu in v manjši meri ladijskemu prometu. To težavo še stopnjuje kopičenje takih hranil na morskem dnu.

Vse države članice[48] so v svojih nacionalnih programih navedle ukrepe, ki so jih sprejele v svojih načrtih upravljanja povodij, da bi dosegle skladnost s ciljem „dobrega ekološkega stanja“ iz okvirne direktive o vodah[49] in upoštevale parametre, ki jih določa druga zakonodaja na področju voda[50]. Nekatere države članice so v svoje morske strategije vključile tudi nekatere bolj specifične ukrepe, kot so spodbujanje trajnostnega ribogojstva[51] in kmetijskih[52] praks, določitev območij nadzora nad emisijami dušikovega oksida za ladijski promet[53], izgradnja ustrezne pristaniške infrastrukture za utekočinjeni zemeljski plin[54] in nadzor nad izpustom neprečiščenih odplak z ladij[55].

Možnosti držav članic za doseganje dobrega okoljskega stanja za upravljanje vnosa hranil do leta 2020 so skladne znotraj posameznih morskih regij. Večina držav članic na območju Baltskega morja na primer ne pričakuje, da ga bo dosegla do leta 2020, večina držav članic na območju Sredozemskega morja pa je navedla, da je že doseženo.

Izjeme za pritisk zaradi vnosa hranil je uveljavljalo kar pet držav članic[56]. Za to so sicer navedle različne razloge, kar kaže na manj dosleden regionalni pristop kljub čezmejni naravi pritiska. Na območju Baltskega morja so Finska, Latvija in Poljska navedle utemeljene razmere, ki jih ne morejo nadzorovati, pri čemer je Poljska tako kot Švedska kot dodatno utemeljitev navedla naravne razmere. Za območje severovzhodnega Atlantika sta Švedska in Nizozemska uporabili podobne argumente, kot so bili navedeni za utemeljitev izjem na območju Baltskega morja.

Ukrep → *Finska: zmanjšanje vnosa hranil v okolje*

[48] Belgija, Finska, Nemčija, Francija, Italija, Malta, Poljska, Portugalska in Švedska posebej ne navajajo načrtov upravljanja povodja, vendar navajajo ukrepe na podlagi okvirne direktive o vodah.
[49] Na podlagi Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (UL L 327, 22.12.2000, str. 1).
[50] Direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode (91/271/EGS), direktiva o nitratih (91/676/ES), direktiva o industrijskih emisijah (2010/75/EU) in direktiva o poplavah (2007/60/ES).
[51] Bolgarija, Ciper, Finska, Irska, Italija, Malta, Španija in Švedska.
[52] Bolgarija, Ciper, Nemčija, Finska, Irska, Italija, Latvija, Nizozemska, Poljska, Malta, Španija, Švedska, Združeno kraljestvo in delno Portugalska.
[53] Bolgarija, Nemčija, Finska, Francija, Nizozemska, Poljska, Švedska in Združeno kraljestvo.
[54] Finska in Poljska.
[55] Ciper, Nemčija, Irska, Latvija, Malta, Nizozemska in Poljska.
[56] Finska, Latvija, Poljska, Nizozemska in Švedska.

Namen tega neposrednega ukrepa je, da se z raztresanjem mavca po poljih v tleh zmanjša koncentracija fosforja – hranila, ki se uporablja v kmetijstvu in lahko privede do evtrofikacije. Z uporabo mavca se zmanjša pronicanje fosforja v sladkovodne sisteme in s tem v morsko okolje. Tako se izboljšajo lastnosti tal in posledično zmanjša erozija.

Hidrografske spremembe

Človekove dejavnosti, kot so razvoj obalnih infrastruktur, poglabljanje dna z bagranjem, pridobivanje peska in razsoljevanje, lahko vplivajo na fizikalne lastnosti morskih voda. Ti vplivi so vidni pri spremembah morskih tokov ali valovanja, bibavice, temperature, vrednosti pH, slanosti ali motnosti ter lahko vsi škodljivo vplivajo na morske vrste in habitate. Večina ukrepov, ki so jih sporočile države članice, je povezana z veljavnimi regulativnimi okviri, kot so okvirna direktiva o vodah, direktiva o presoji vplivov na okolje[57] in direktiva o strateški presoji vplivov na okolje[58], ter postopki za izdajanje dovoljenj, ki bi morali na splošno zajemati vse možne pritiske in vplive. Vendar ni vedno jasno, kako nameravajo države članice ukrepe, sprejete na podlagi teh direktiv, uporabiti v morskem okviru. Nekatere države članice[59] so poročale tudi, da v okviru svojih ukrepov razvijajo smernice za ustrezne infrastrukturne projekte. Vendar le dve državi članici[60] jasno obravnavata kumulativne učinke take infrastrukture.

Kar zadeva antropogene pritiske, ki povzročajo hidrografske spremembe, države članice za doseganje dobrega okoljskega stanja niso uveljavljale nobene izjeme iz člena 14. Od 16 držav članic, katerih nacionalni programi so predmet presoje v tem poročilu, so štiri[61] navedle, da je dobro okoljsko stanje že doseženo, dve[62] pa trdita, da bo doseženo do leta 2020. Druge države članice niso navedle, kdaj bo doseženo dobro okoljsko stanje, ali pa tega ne morejo oceniti.

Ukrep → *Francija: ocena kumulativnih učinkov*

Francija trenutno pripravlja dokument s smernicami, ki bodo ustreznim organom in zainteresiranim stranem pomagale oceniti kumulativne učinke človekovih dejavnosti, zlasti pri tistih projektih, pri katerih bi bila potrebna presoja vplivov na okolje ali strateška presoja vplivov na okolje. To bo zlasti pomembno na področju hidroloških pritiskov, pri katerih so se doslej kumulativni učinki redko obravnavali.

Onesnaževala v morju in morski hrani

[57] Direktiva 2011/92/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (UL L 26, 28.1.2012, str. 1).
[58] Direktiva 2001/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje (UL L 197, 21.7.2001, str. 30).
[59] Irska, Italija, Nizozemska, Poljska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.
[60] Francija in Nemčija.
[61] Finska, Nizozemska, Španija in Švedska. Italija meni, da je dobro okoljsko stanje doseženo v Jadranskem morju, nič pa ni navedla za druge regije.
[62] Francija in Združeno kraljestvo.

Večina onesnaževal, zlasti iz kmetijskih pesticidov, premazov proti obraščanju za ladje[63], farmacevtskih izdelkov, industrije in mestnih odplak, vključno s težkimi kovinami, konča v morju. Zaradi teh odplak se morja in oceani spremenijo v okolje, ki bi lahko škodilo morskim organizmom in ne nazadnje povzročilo onesnaženje morske hrane, namenjene za prehrano ljudi. Zato je iz okoljskih razlogov in zaradi zdravja ljudi pomembno zagotoviti, da ravni onesnaževal v morskem okolju ostanejo nizke in v varnih mejah.

V nacionalnih programih, ki so jih sporočile države članice, je od vseh virov onesnaževal najmanj pozornosti posvečene atmosferski depoziciji v morsko okolje.

Navedeni programi vsebujejo tudi zelo malo ukrepov, ki so neposredno usmerjeni v onesnaževala v morski hrani, namenjeni za prehrano ljudi, saj se bodo v skladu s trditvami zaradi ukrepov, sprejetih za onesnaževala na splošno, verjetno zmanjšali tudi vsi negativni učinki na morsko hrano. Med ukrepi, sporočenimi v tem okviru, države članice navajajo tiste, ki so potrebni za zagotovitev skladnosti z zakonodajo EU o varnosti hrane[64] in drugimi regulativnimi standardi, ki veljajo za ulovljene proizvode in proizvode iz ribogojstva, zlasti glede sledljivosti, zahtev glede kakovosti zdravja, pogojev za ribogojstvo, ocen tveganja in ukrepov upravljanja.

Kar zadeva ukrepe, ki so bolj splošno usmerjeni v zmanjšanje prisotnosti onesnaževal v morju, so številne države članice sporočile več ukrepov, ki izvirajo iz zahtev EU, kot so ukrepi, potrebni za skladnost z direktivami o nitratih[65], komunalni odpadni vodi[66], emisijah v zrak[67] in onesnaževanju morja z ladij[68],[69] ter uredbo REACH[70],[71]. Navedene so tudi mednarodne zaveze na podlagi konvencije MARPOL[72] ali konvencij o regionalnih morjih, čeprav so nacionalni programi pogosto nejasni glede tega, kateri konkretni ukrepi so posebej načrtovani za take mednarodne zaveze. Deset držav članic [73] je poleg teh veljavnih zahtev EU ali mednarodnih zahtev uvedlo nekatere neposredne ukrepe, kot so nadaljnje urejanje izpustov onesnaževal, zmanjšanje uporabe pesticidov, izboljšanje ribogojskih praks in poglabljanje dna z bagranjem, ter nekatere posredne ukrepe, kot so ozaveščanje in raziskovalne dejavnosti.

[63] Barve, ki se nanesejo na trup plovil in upočasnijo rast vodnih organizmov ali pomagajo pri njihovem odstranjevanju.
[64] Zlasti navajajo Uredbo Komisije (ES) št. 1881/2006 z dne 19. decembra 2006 o določitvi mejnih vrednosti nekaterih onesnaževal v živilih (UL L 364, 20.12.2006, str. 5).
[65] Bolgarija, Nemčija, Italija in Španija.
[66] Belgija, Bolgarija, Nemčija, Finska, Francija, Irska, Latvija, Malta, Nizozemska, Poljska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.
[67] Direktiva (EU) 2016/2284 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2016 o zmanjšanju nacionalnih emisij za nekatera onesnaževala zraka, spremembi Direktive 2003/35/ES in razveljavitvi Direktive 2001/81/ES (UL L 344, 17.12.2016, str. 1).
[68] Direktiva 2009/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o spremembah Direktive 2005/35/ES o onesnaževanju morja z ladij in uvedbi kazni za kršitve (UL L 280, 27.10.2009, str. 52).
[69] Belgija, Bolgarija, Ciper, Nemčija, Finska, Francija, Irska, Italija, Latvija, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.
[70] Uredba (ES) št. 1907/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH), o ustanovitvi Evropske agencije za kemikalije ter spremembi Direktive 1999/45/ES ter razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 793/93 in Uredbe Komisije (ES) št. 1488/94 ter Direktive Sveta 76/769/EGS in direktiv Komisije 91/155/EGS, 93/67/EGS, 93/105/ES in 2000/21/ES.
[71] Ciper, Nemčija, Finska, Francija, Irska, Italija, Latvija, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.
[72] Mednarodna konvencija o preprečevanju onesnaževanja morja z ladij (MARPOL).
[73] Belgija, Bolgarija, Nemčija, Finska, Francija, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Španija in Švedska.

Izjeme v zvezi z doseganjem dobrega okoljskega stanja za onesnaževala so zahtevale Poljska in Švedska na območju Baltika ter Nizozemska, Združeno kraljestvo in Švedska za regijo severovzhodnega Atlantika. Utemeljitve, na katere so se sklicevale, da bi izkoristile take izjeme, se ne zdijo vedno tehnično prepričljive, na primer navajanje nesorazmernih stroškov brez zadostne utemeljitve, vključno z analizo stroškov in koristi ter analizo prednosti in pomanjkljivosti alternativnih sanacijskih ukrepov. Poleg tega se časovni okviri za doseganje dobrega okoljskega stanja po regijah razlikujejo, kar vzbuja zaskrbljenost pri tako dobro razčlenjenem pritisku, na katerega se nanaša dolg seznam zakonov in političnih pobud na ravni EU in mednarodni ravni.

Dve državi članici[74] svoji izjemi v zvezi z doseganjem dobrega okoljskega stanja za onesnaževala v morski hrani utemeljujeta s tem, da so zadevni viri onesnaževanja tudi zunaj njihovih morskih voda. Zdi se, da se večina[75] držav članic na območju severovzhodnega Atlantika strinja, da bo dobro okoljsko stanje do leta 2020 doseženo, medtem ko v drugih treh regionalnih morjih tega ni mogoče oceniti ali pa se pričakuje, da bo doseženo šele po letu 2020.

Ukrep → *Poljska: usmerjenost v različne vire onesnaževal*

Poljska je sprejela mešanico ukrepov, usmerjenih v različna onesnaževala, ki zaidejo v njene morske vode. Njen program vključuje ukrepe, ki urejajo onesnaževala, kot so izkopani materiali, parafin in njegovi derivati. Prav tako začenja obnovo sistemov za meteorno vodo in kanalizacijo ter hkrati uvaja ukrepe za zmanjšanje vsebnosti onesnaževal iz vode, izpuščene iz sistemov za čiščenje izpušnih plinov. Poroča tudi o novih ukrepih za zmanjšanje tveganj zaradi onesnaženja z nafto in drugimi škodljivimi snovmi. Drugi ukrepi vključujejo načrte za posodobitev njene flote za plovbo po celinskih plovnih poteh, omogočanje zagotavljanja odvajanja tehnološke odpadne vode in izboljšanje upravljanja voda sedmih povodij.

Morski odpadki

Odpadki so pritisk na morsko okolje, ki sčasoma najde pot do morskega dna in na plaže. Zaradi izvajanja Okvirne direktive o morski strategiji se je izboljšalo razumevanje makro- in mikroodpadkov, zlasti iz plastike. Viri morskih odpadkov se večinoma pripisujejo naslednjim človekovim dejavnostim: turizmu in rekreacijskim dejavnostim, komunalnim odpadkom, industrijskim dejavnostim, ladijskemu prometu in komercialnemu ribolovu. Države članice pri boju proti morskim odpadkom črpajo iz številnih veljavnih zakonov EU, zlasti na področju ravnanja z odpadki, komunalne odpadne vode ali pristaniških zmogljivosti[76], pa tudi iz mednarodnih sporazumov in akcijskih načrtov konvencij o regionalnih morjih[77]. Na podlagi nacionalnih programov se zdi, da vseh 16 držav članic sprejema ali namerava sprejeti ukrepe za izboljšanje ravnanja z odpadki v ribiškem sektorju. Najpogostejši sporočeni ukrepi so

[74] Finska in Malta.
[75] Belgija, Francija, Irska, Nizozemska in Združeno kraljestvo.
[76] Direktiva 2000/59/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. novembra 2000 o pristaniških zmogljivostih za sprejem ladijskih odpadkov in ostankov tovora (UL L 332, 28.12.2000, str. 81–90).
[77] Regionalni akcijski načrti obstajajo za regije severovzhodnega Atlantika, Baltika in Sredozemlja, akcijski načrt za Črno morje pa se pripravlja.

čiščenje plaž, „lovljenje smeti v morju“ in komunikacijske pobude. Čeprav imajo ti ukrepi skromen vpliv na zmanjšanje pritiska, pomagajo ozaveščati in tako preprečevati prihodnje onesnaževanje. Vendar se zdi, da so ciljno usmerjeni ukrepi za odpadke na plaži, kot sta omejevanje širjenja plastike za enkratno uporabo ali zmanjšanje mikroplastike in odpadkov iz ribogojstva, premalo razviti. Le pet držav članic[78] je na primer posebej obravnavalo ribogojstvo.

Ukrep → *Francija: zmanjšanje morskih odpadkov in gojenje lupinarjev*

Francija ima dva pomembna ukrepa za morske odpadke. Prvi je del nacionalnega programa za preprečevanje nastajanja odpadkov in ga sestavljajo štirje ukrepi: (1) razširitev odgovornosti proizvajalcev; (2) omejitev nekaterih izdelkov, kot so plastične vrečke za enkratno uporabo[79]; (3) spodbujanje prostovoljnih ukrepov za zmanjšanje in recikliranje morskih odpadkov ter (4) uskladitev regionalnih načrtov za preprečevanje nastajanja odpadkov in ravnanje z njimi z orodji vodne in morske politike ter načrti za sprejem odpadkov v pristaniščih in ravnanje z njimi. Drugi ukrep se ukvarja z gojenjem lupinarjev, ki je lahko pomemben vir odpadkov, vendar je ta dejavnost le redko obravnavana v programih ukrepov drugih držav članic. Francija namerava omejiti degradacijo prizadetih habitatov z omejevanjem dostopa do ustreznih morskih parcel za gojenje na območjih bibavice ter zbiranjem in recikliranjem odpadkov, ki jih ustvarjajo.

Programe ukrepov za morske odpadke je treba gledati v širšem kontekstu sprememb na ravni EU, ki so privedle do sprejetja svežnja ukrepov za krožno gospodarstvo[80], evropske strategije za plastiko[81] ter zakonodajnega predloga o morskih odpadkih in plastiki za enkratno uporabo[82].

Od 16 držav članic jih le šest[83] pričakuje, da bodo do leta 2020 dosegle dobro okoljsko stanje za odpadke. Malta je edina država članica, ki je zaprosila za izjemo, ker naj bi ukrepi sosednjih držav ovirali njena prizadevanja; vendar se zdi, da taka predlagana utemeljitev ni popolnoma potrjena, poleg tega nadomestni časovni okvir ni bil sporočen.

Energija, vključno s podvodnim hrupom

Uporaba energije, na primer v obliki ogrevalnih in elektroenergetskih sistemov, hrupa, elektromagnetnih sevanj, radijskih valov ali vibracij, je prav tako lahko pritisk na morsko okolje. Doslej je večina držav članic prizadevanja usmerjala v podvodni hrup, katerega učinki so zapleteni in še niso popolnoma pojasnjeni. Hrup lahko na primer odžene morske vrste z

[78] Francija (v severovzhodnem Atlantiku), Irska, Italija, Španija in Švedska.
[79] Medtem je Francija sprejela tudi neprijavljen ukrep, ki od leta 2020 prepoveduje biološko nerazgradljivo plastiko za enkratno uporabo, ter ukrep, ki prepoveduje biološko nerazgradljive plastične vatirane palčke in mikrokroglice v nekaterih kozmetičnih izdelkih.
[80] Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z naslovom „Zaprtje zanke – akcijski načrt EU za krožno gospodarstvo“ (COM(2015) 614 final).
[81] Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z naslovom „Evropska strategija za plastiko v krožnem gospodarstvu“ (COM(2018) 28 final).
[82] Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zmanjšanju vpliva nekaterih plastičnih proizvodov za enkratno uporabo na okolje (COM(2018) 340 final).
[83] Belgija, Finska, Francija, Irska, Nizozemska in Združeno kraljestvo.

območij razmnoževanja in vpliva na njihov sluh, zaradi česar postanejo ranljivejše. Učinek je odvisen tudi od vrste hrupa, ki je lahko neprekinjen ali impulzen, in frekvence. Vir hrupa so lahko ladijski promet, morske raziskave, energetske ploščadi na morju ter gradbene in obrambne dejavnosti. Države članice so znova izhajale iz zakonodaje EU, kot sta direktiva o habitatih in direktiva o presoji vplivov na okolje. V njihovih programih ukrepov so znova navedeni tudi mednarodni sporazumi in pobude, sprejete v okviru konvencij o regionalnih morjih. Ukrepi vključujejo zaščito določenih območij pred impulznim in neprekinjenim hrupom; razvoj „okolju prijaznih“ ladij; omejitev uporabe nekaterih vrst luči na naftnih in plinskih ploščadih ter ozaveščanje, izvajanje raziskav in pripravo smernic za presojo hrupa. Večina pritiskov je obravnavanih, vendar so pogosto posredno zajeti v raziskavah, ki so jih države članice sporočile skupaj s svojimi ukrepi.

Šest držav članic[84], večinoma iz regije severovzhodnega Atlantskega oceana, pričakuje, da bo dobro okoljsko stanje doseženo do leta 2020. Glede na trenutne vrzeli v znanju pa nekatere[85] ne morejo oceniti, kdaj bo doseženo, ali pa niso določile datuma, na katerega naj bi bilo doseženo[86]. Za izjemo ni zaprosila nobena država članica.

Ukrep → *Ciper: hrup pri raziskovanju ogljikovodikov*

Ciper poroča o ukrepu, ki obravnava impulzni podvodni hrup, tako da pri raziskovanju in izkoriščanju ogljikovodikov zahteva pogoje „mehkega začetka/počasnega začetka“. To vključuje potresne raziskave na morju, kot so opredeljene v direktivah o strateški presoji vplivov na okolje in o presoji vplivov na okolje ter protokolu o dejavnostih na morju k Barcelonski konvenciji.

Ukrepi, sprejeti za obravnavanje stanja morske biotske raznovrstnosti

Z zajezitvijo negativnih vplivov pritiskov na morsko okolje bi se morale izboljšati razmere za morske vrste in habitate. Zato bi morali ukrepi, opisani v prejšnjih oddelkih, pomagati ohranjati ali izboljšati stanje morske biotske raznovrstnosti. Vendar večina držav članic med pritiski in ukrepi nima vzpostavljenih zadostnih povezav, zaradi česar so programi manj učinkoviti. Države članice so kljub temu predvidele ukrepe, ki obravnavajo različne morske habitate, kot so prostorski varovalni ukrepi, čeprav je njihovo območje izvajanja omejeno in morda niso usmerjeni v območja, kjer so pritiski največji (npr. ribolov z vlečnimi mrežami po morskem dnu zunaj zavarovanih območij).

Ptice

Naključni prilov pri komercialnem ribolovu je bil glavni pritisk, za katerega so države članice poročale, da vpliva na ptice. Med drugimi pritiski, ki so jih sporočile, so bili morski odpadki, neavtohtone vrste, onesnaževanje z nafto in motnje vida zaradi svetlobe. Čeprav človekove dejavnosti, onesnaževala v morju in lov močno prispevajo k izgubi habitata, jih države članice

[84] Belgija, Finska, Francija, Irska, Nizozemska in Združeno kraljestvo.
[85] Nemčija, Malta in Švedska.
[86] Ciper, Italija, Poljska, Portugalska in Španija. Bolgarija in Latvija nista določili svojega dobrega okoljskega stanja.

niso tako pogosto navedle kot pritiske. Ni presenetljivo, da se večina ukrepov nanaša na izvajanje direktive o pticah in direktive o habitatih ter s tem na vzpostavitev posebnih območij varstva in posebnih ohranitvenih območij[87] za zaščito habitatov ptic, območij za razmnoževanje, gnezdenje in hranjenje. Države članice poročajo tudi, da za obravnavanje prilova uporabljajo pravila skupne ribiške politike, kar pomeni omejevanje uporabe nekaterih ribolovnih orodij, na primer zaradi zmanjšanja možnosti ulova ptic, ali spodbujanje trajnostnih ribolovnih orodij in tehnik. Države članice le občasno navajajo direktivo o pomorskem prostorskem načrtovanju[88], ki bi lahko pomagala pri določitvi območij za ribolov in hkratnem zmanjšanju vplivov na ptice.

Vse države članice na območju severovzhodnega Atlantika svoje ukrepe povezujejo tudi s priporočili konvencije OSPAR glede ohranjanja, nekatere[89] države članice na območju Baltskega morja pa navajajo akcijski načrt za Baltsko morje na podlagi konvencije HELCOM. V Sredozemlju večina držav članic na splošno navaja akcijske načrte za vrste ptic in zaščitena morska območja na podlagi Barcelonske konvencije.

Deset držav članic[90] ne poroča, kdaj bodo dosegle dobro okoljsko stanje, pri čemer kot razlog navajajo vrzeli v znanju ali pa ne navajajo dodatne utemeljitve. Izjeme niso bile sporočene.

Ukrep → *Malta: zaščita ptic pred plenilci*

Malta izvaja ukrep[91] a zaščito sredozemskega viharnika (*Puffinus yelkouan*) pred plenilskimi podganami. Zaradi odpadkov hrane, ki so ostali po rekreacijskih dejavnostih ljudi na posebnem varstvenem območju, so se razmnožile podgane, ki povzročajo znatne plenilske pritiske na ptice. Da bi se učinkoviteje zaščitila ta vrsta ptic in njeni habitati, je namen projekta ozaveščati ljudi o tej težavi ter s tem spremeniti njihovo ravnanje na varstvenih območjih, da bi se zmanjšala smetenje in prisotnost škodljivcev. Ukrep presega tisto, kar je že obravnavano na podlagi direktive o pticah.

Ribe in glavonožci

Prilov je poleg očitnega pritiska zaradi ribolova komercialnih vrst eden najpomembnejših pritiskov, sledijo pa mu onesnaževala. Države članice v svojih programih redkeje navajajo izgubo habitata in škodo za habitate, odpadke ter podvodni hrup. Komercialne vrste so na splošno dobro obravnavane z ukrepi za komercialne ribe in lupinarje, kot je navedeno zgoraj. Ti ukrepi vključujejo prepoved ribolova na določenih območjih in/ali prepoved ribolovnih praks, kot je ribolov z vlečnimi mrežami. Vendar pa nekomercialne vrste niso vedno zajete. Trinajst držav članic[92] omejuje tudi uporabo nekaterih ribolovnih tehnik, s čimer obravnava tudi prilov. Večina držav članic poroča o uporabi prostorskih varovalnih ukrepov na podlagi

[87] Kot so vzpostavljena v skladu z direktivo o pticah oziroma omrežjem Natura 2000.
[88] Direktiva 2014/89/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje (UL L 257, 28.8.2014, str. 135).
[89] Latvija, Poljska in Švedska.
[90] Bolgarija, Ciper, Finska, Nemčija, Italija, Portugalska, Latvija, Malta, Španija in Švedska.
[91] Financiran v okviru programa LIFE.
[92] Belgija, Bolgarija, Ciper, Francija, Irska, Italija, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.

omrežja Natura 2000 iz direktive o habitatih za zaščito nekaterih vrst rib, v manjšem obsegu pa na podlagi okvirne direktive o vodah za zaščito migracijskih poti za ribe. Prostorski ukrepi so bili uporabljeni tudi za zaščito nekaterih habitatov na morskem dnu, ki delujejo kot območja razmnoževanja in odraščanja. Zlasti sredozemske države članice, ki so svoje ukrepe tako kot v primeru ptic povezale s konvencijami o regionalnih morjih, navajajo tudi pobude z regionalnimi organizacijami za upravljanje ribištva. Kampanje za ozaveščanje[93], kot so kampanje, ki potrošnike obveščajo o trajnostnih ribolovnih praksah, ali kampanje, ki so usmerjene v profesionalne in rekreativne ribiče, zagotavljajo dodano vrednost drugim, bolj neposrednim ukrepom. Nekatere[94] države članice navajajo, da je potrebnih več raziskav, zlasti za razumevanje posledic pritiskov, ki vplivajo na to vrsto.

Poljska je zahtevala izjemo v zvezi z doseganjem dobrega okoljskega stanja, saj trdi, da ji to preprečujejo drugi okoljski dejavniki, kot so podnebne spremembe in slanost. To je s predloženimi informacijami utemeljila le delno (brez dokazov o spreminjanju trendov kazalnikov, povezanih s predvidljivimi spremembami temperature in slanosti). Združeno kraljestvo poroča o upravičeni izjemi zaradi časa, potrebnega za odziv populacij rib (biomasa) na spremembe ribolovnih stopenj, v kombinaciji z drugimi biološkimi in podnebnimi razmerami. Tri države članice[95] poročajo, da bodo dobro okoljsko stanje dosegle do leta 2020.

Ukrep → *Nemčija: ozaveščanje potrošnikov o trajnostnem ribolovu*

Nov ukrep v Nemčiji je informacijska kampanja, namenjena raznovrstnim potrošnikom morske hrane, da bi povečala njihovo ozaveščenost o „trajnostnem ribištvu, ki je prijazno do ekosistemov“. V okviru kampanje bo na podlagi najboljših razpoložljivih znanstvenih podatkih in trenutnega stanja raziskav pripravljeno učno in informacijsko gradivo. Cilj je okolju prijaznejše ravnanje potrošnikov, ki podpira trajnostne ribolovne tehnike. Ukrep posredno poskuša povpraševanje potrošnikov uporabiti kot spodbudo za ribiško industrijo, naj sprejme bolj trajnostne ribolovne prakse.

Sesalci in plazilci

Na morske sesalce in plazilce, kot so kiti, tjulnji in želve, vplivajo naključni prilov iz komercialnih ribolovnih dejavnosti ter izguba habitatov, onesnaževala, morski odpadki, trki s plovili in podvodni hrup. Večina držav članic poroča, da so na podlagi direktive o habitatih sprejele prostorske varovalne ukrepe za zaščito habitatov, vključno z območji za razmnoževanje, hranjenje in gnezdenje. Dejansko se večina novih ukrepov osredotoča na prostorsko zaščito, vključno z ukrepi za zmanjšanje podvodnega hrupa. Naključni prilov se ureja na podlagi skupne ribiške politike z novimi ukrepi za uporabo bolj selektivnega ribolovnega orodja. Vendar so le redke države članice[96] morske odpadke povezale s sesalci in želvami, čeprav je za te vrste verjetno, da bodo zaužile odpadke ali se zapletle v izgubljeno ali opuščeno ribolovno orodje. Več držav članic je ukrepe povezalo tudi z direktivo o

[93] Bolgarija, Francija, Italija, Nemčija, Malta, Portugalska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.
[94] Bolgarija, Francija, Italija, Latvija, Poljska in Portugalska.
[95] Belgija, Francija in Irska.
[96] Bolgarija, Francija (za severovzhodni Atlantik), Španija in Švedska.

pomorskem prostorskem načrtovanju[97] in direktivo o presoji vplivov na okolje[98]. Večina držav članic, ki ukrepe povezuje s konvencijami o regionalnih morjih, ukrepe povezuje tudi s Sporazumom o ohranjanju malih kitov Baltskega in Severnega morja (ASCOBANS) ter Sporazumom o ohranjanju kitov in delfinov Črnega morja, Sredozemskega morja in atlantskega območja ob njem (ASCOBAMS). Drugi ukrepi vključujejo zmanjšanje vpliva izgubljenega ribolovnega orodja in blažilne ukrepe v primeru onesnaženja z nafto. Med sporočenimi ukrepi so tudi dejavnosti ozaveščanja, kot sta obveščanje ribičev o vplivu agresivnih ribolovnih tehnik na sesalce in želve ali spodbujanje turistov, naj se odločijo za trajnostne turistične dejavnosti.

Le peščica držav članic[99] trdi, da bodo dobro okoljsko stanje dosegle do leta 2020. Poljska je sporočila izjemo, in sicer je navedla, da do leta 2020 ne bo dosegla dobrega okoljskega stanja za pristaniško rjavo pliskavko zaradi selitvene narave vrste in dejstva, da je prilov večinoma posledica ribolova zunaj njenih morskih voda, kar je trditev, ki se ne zdi utemeljena, saj je vprašanje prilova zunaj njenih voda mogoče ustrezno nadzorovati s postopki čezmejnega partnerstva.

Ukrep → *Italija: zmanjšanje trkov z ladjami*

Plovila so odgovorna za precejšnje število poginulih kitov v Sredozemlju. Italija namerava v okviru projekta REPCET[100], na krove vseh plovil namestiti programsko opremo, s katero se bosta pomagali opredeliti prisotnost in lokacija kitov pod vodo, s čimer se bo zmanjšalo število trkov in znižala stopnja smrtnosti. V okviru ukrepa bo potekalo tudi usposabljanje upravljavcev plovil za uporabo takšne programske opreme.

Habitati vodnega stolpa

Vrste, ki živijo v habitatih vodnega stolpa, so izpostavljene številnim pritiskom, kot so onesnaževala, evtrofikacija, neavtohtone vrste, ekstrakcija rib, prilov in odpadki. Programi držav članic redko povezujejo ukrepe za te pritiske s habitati vodnega stolpa, zaradi česar države članice težko določijo, kako bo za te habitate doseženo dobro okoljsko stanje. Zato je bilo sporočenih zelo malo posebnih ukrepov.

Kljub temu k dobremu stanju teh habitatov prispevajo načrti upravljanja za zaščitena morska območja, izvajanje omrežja Natura 2000 na podlagi direktive o habitatih in sprejetje drugih nacionalnih prostorskih varovalnih ukrepov. Pomembno vlogo ima tudi okvirna direktiva o vodah, saj prispeva k zmanjšanju koncentracije hranil in onesnaževal ter izboljšanju hidroloških razmer, s čimer se ublažijo evtrofne razmere in zmanjša onesnaženje morskih voda. Regionalne povezave so bile vzpostavljene tudi za druge vrste habitatov. Ponovno le tri

[97] Belgija, Bolgarija, Nemčija, Finska, Francija (za Sredozemlje), Irska, Italija, Latvija, Poljska, Portugalska, Švedska in Združeno kraljestvo.
[98] Bolgarija, Ciper, Nemčija, Francija (za severovzhodni Atlantik), Irska, Italija, Latvija, Malta, Nizozemska, Poljska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.
[99] Belgija, Francija, Irska in Združeno kraljestvo.
[100] http://www.repcet.com.

države članice[101] poročajo, da bodo dobro okoljsko stanje dosegle do leta 2020, vendar ni nobena država članica zaprosila za izjemo.

Ukrep → *Švedska: razmerja med pritiskom in stanjem za habitate vodnega stolpa*

Švedska je svoje ukrepe za biotsko raznovrstnost tesno povezala z ukrepi, ki obravnavajo posebne pritiske v habitatih vodnega stolpa, tako da kumulativno obravnava pritiske za varovanje morske biotske raznovrstnosti. Ta temeljiti pristop k doseganju dobrega okoljskega stanja za biotsko raznovrstnost upošteva tudi razloge za Sklep 2017/848/EU. Ti ukrepi obravnavajo:

- ribe in lupinarje, ki se izkoriščajo v komercialne namene, z ribolovno ureditvijo in upravljanjem ribolova, zaščitenimi morskimi območji in sezonsko zaprtimi območji;
- evtrofikacijo z zmanjšanjem dolgotrajne prenasičenosti s hranili na lokalni ravni v evtrofnih zalivih in Baltskem morju;
- onesnaževala z upravljanjem izpustov nevarnih snovi, kot so sredstva proti biološkem obraščanju in odplake;
- neavtohtone vrste s posrednimi ukrepi, ki vključujejo ozaveščanje, načrte upravljanja in ukrepe za zmanjševanje tveganja.

Habitati morskega dna

Na morsko dno vplivajo številne človekove dejavnosti, zlasti s fizičnimi motnjami, najbolj razširjen pa je komercialni ribolov s pridnenimi vlečnimi mrežami. Sčasoma je to privedlo do znatne izgube občutljivih habitatov na morskem dnu in povzročilo dolgotrajno obsežno škodo na habitatih morskega dna. Druge potencialno škodljive dejavnosti vključujejo pridobivanje zemljišč, pristaniške dejavnosti, odlaganje trdnih odpadkov (vključno z izkopanimi materiali), pridobivanje peska in proda v morju, polaganje podvodnih kablov in cevovodov ter dejavnosti pridobivanja energije iz obnovljivih virov. Za obravnavo večine teh dejavnosti so bili v programe ukrepov vključeni regulativni pristopi. Prostorski varovalni ukrepi so na primer glavno izbrano orodje, vključno s tistimi na podlagi direktive o habitatih. Vseh 16 držav članic je poročalo o pobudah za zaščito občutljivih habitatov pred ribolovnimi dejavnostmi, ki so usklajene z ukrepi za trajnostni ribolov (večinoma temeljijo na skupni ribiški politiki, kot sta prepoved nekaterih vrst ribolova, vključno z ribolovom s pridnenimi vlečnimi mrežami, in uvajanje ribolovnega orodja, ki manj uničuje morsko dno). Druga navedena regulativna orodja vključujejo presoje vplivov na okolje za druge pritiske, kot so ravni hranil iz ribogojstva. Za druge vplive onesnaževanja države članice navajajo ukrepe na podlagi okvirne direktive o vodah. Regionalne povezave so bile vzpostavljene tudi za druge vrste habitatov. Škoda na morskem dnu je lahko tudi posledica rekreacijskih dejavnosti, kot sta sidranje rekreacijskih čolnov ali rekreacijski ribolov, za kar so ukrepe sporočile štiri države članice[102]. Vendar so bili ti ukrepi pogosto omejeni na določena območja. Posledično države članice verjetno večinoma ne bodo obravnavale znatnega deleža habitatov morskega dna zunaj območij, za katera se uporabljajo prostorski varovalni ukrepi in na katera vplivajo človekove dejavnosti.

[101] Irska, Francija in Združeno kraljestvo.
[102] Belgija, Bolgarija, Francija in Španija.

Več držav članic je izvajalo tudi dejavnosti ozaveščanja[103] o škodi, ki jo nekatere metode komercialnega ribolova povzročajo habitatom morskega dna, in raziskave[104], ki so na primer zajemale kartiranje habitatov morskega dna.

Pet držav članic[105] je poročalo, da bodo dobro okoljsko stanje dosegle do leta 2020, Poljska pa je zaprosila za izjemo in jo povezala z naravnimi razmerami, kot so počasno okrevanje morskega okolja, neavtohtone vrste, ki so se znatno razširile v poljskih vodah, in območja z naravno prisotnimi sezonsko nizkimi ravnmi kisika. Vendar pa utemeljitev le delno podpira izjemo, saj si Poljska ne prizadeva za opredelitev specifičnih habitatov, na katere vplivajo neavtohtone vrste, za veliko večino pomanjkanja kisika v Baltiku pa se šteje, da je posledica obogatitve s hranili.

Ukrep → *Španija: smernice za rekreacijske morske dejavnosti*

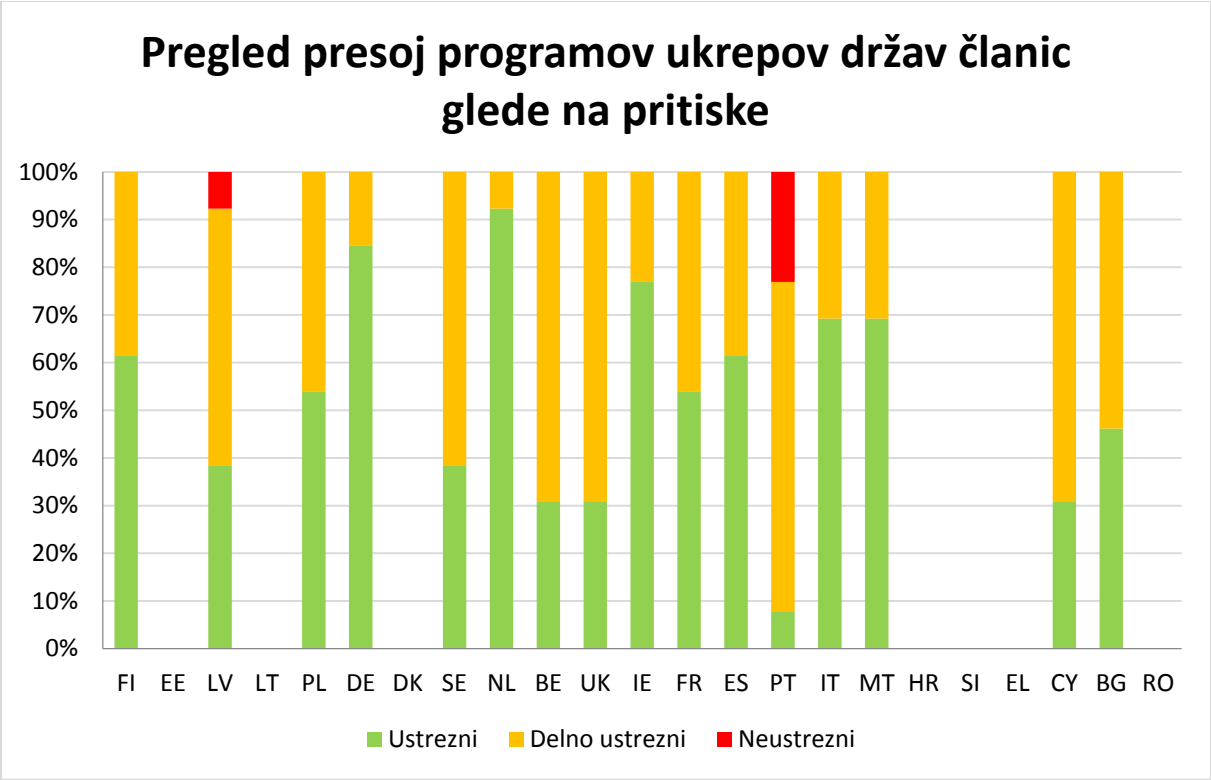
Sidranje čolnov fizično poškoduje morsko dno in lahko zaradi ranljivega stanja habitata morskega dna celo povzroči njegovo izgubo. To najbolj vpliva na morsko travo (*Posidonia oceanica* in *Cymodocea nodosa*) in nekatere vrste, vključene v španski katalog ogroženih vrst, kot sta veliki leščur (*Pinna nobilis*) in navadna morska zvezda (*Asterina pancerii*). Zato se je Španija lotila priprave smernic za organe, da bodo v zavarovanih habitatih morskega dna urejali to dejavnost. To presega dejavnosti, ki se običajno obravnavajo na podlagi direktive o habitatih.

Kako uspešne so države članice?

Ukrepi zoper pritiske

Države članice so v svojih programih ukrepov vsaj delno obravnavale številne pritiske: vnos neavtohtonih vrst, komercialni ribolov, vnos hranil, pritiske na habitate morskega dna, hidrografske spremembe, onesnaževala in morske odpadke. Slika 2 prikazuje, koliko pritiskov, o katerih so države članice poročale v svojih presojah iz člena 8, je bilo ustrezno obravnavanih z ukrepi.

[103] Bolgarija, Nemčija, Italija, Malta in Portugalska.
[104] Bolgarija, Francija, Nemčija, Latvija, Poljska, Portugalska, Nizozemska, Španija in Švedska.
[105] Belgija, Finska, Francija, Irska in Združeno kraljestvo.

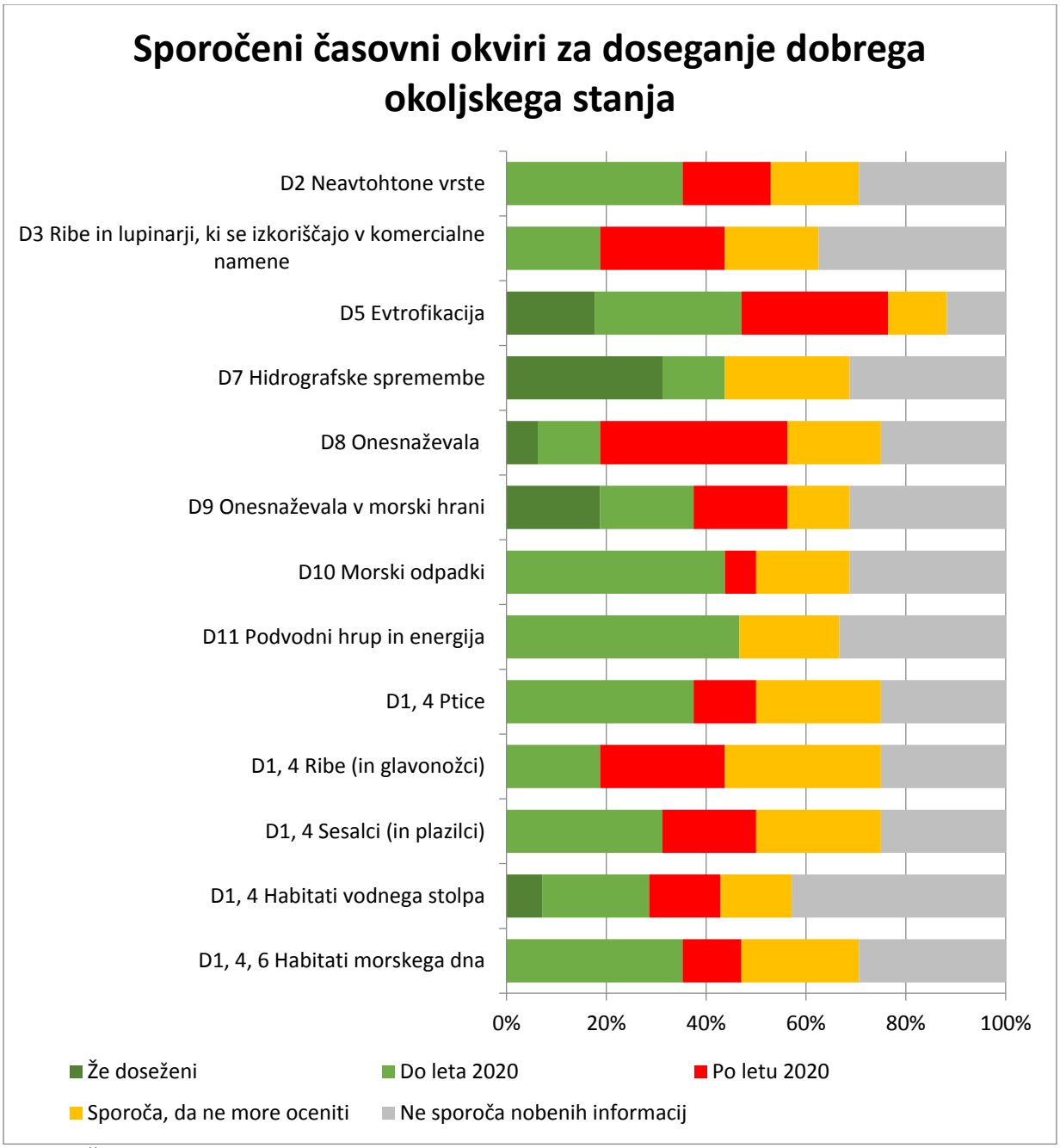
Slika 2: Ustreznost ukrepov držav članic zoper pritiske (države članice so navedene v geografskem zaporedju v morski regiji)

Za vsako državo članico je prikazano, kolikokrat so bili ukrepi za posamezni deskriptor ocenjeni kot obravnavanje (zelena), delno obravnavanje (oranžna) in neobravnavanje (rdeča) pritiskov, ki so jih države članice sporočile na podlagi člena 8 (npr. 100-odstotno „obravnavanje pritiskov“ pomeni, da so v programu obravnavani sporočeni pritiski za vse deskriptorje).

Časovni okviri in izvajanje ukrepov ter njihova učinkovitost

Časovni okviri, ki so jih sporočile države članice, zagotavljajo mešano sliko glede tega, kdaj bo doseženo dobro okoljsko stanje, kot je bilo pojasnjeno v ustreznih oddelkih zgoraj in povzeto na sliki 3. Delni vzrok za to je lahko dejstvo, da države članice poročajo, da se nekateri ukrepi niso začeli izvajati do leta 2016, kot se je zahtevalo z Direktivo. Opozoriti je treba tudi, da sporočeni ukrepi niso vedno neposredno povezani z določitvami dobrega okoljskega stanja in okoljskimi cilji. Poleg tega k negotovosti, ali ukrepi zadostujejo za doseganje dobrega okoljskega stanja do leta 2020, prispevajo nedoslednosti na (pod)regionalni ravni[106] pri opredeljevanju dobrega okoljskega stanja držav članic in različne ravni njihovih ambicij. Pričakuje se, da bo s polnim izvajanjem Sklepa 2017/848/EU zagotovljen primerljivejši in skladnejši pristop k naknadnim posodobitvam teh določitev in s tem podprta presoja zadostnosti ukrepov.

[106] COM(2014) 97 final.

Slika 3: Časovni okviri za doseganje dobrega okoljskega stanja, kot so jih sporočile države članice

Druga ugotovitev se nanaša na verjetnost, da se bodo ti ukrepi izvajali, zlasti novi ukrepi (glede na to, da se je poročalo o izvajanju drugih ukrepov, na primer prek drugih okvirov politike). Države članice je mogoče razdeliti v tri skupine.

Zelo verjetno	Belgija, Finska, Francija, Nemčija, Italija, Španija, Švedska in	Te države članice so pri uvedbi novih ukrepov pripravile analizo stroškov in koristi ter navedle subjekte, ki bodo odgovorni za njihovo izvajanje. Sporočile so tudi, da se je izvajanje začelo že leta 2016, čeprav je bilo izvajanje nekaterih ukrepov nekoliko odloženo (na leto 2017 ali 2018).

	Združeno kraljestvo	
Verjetno	Bolgarija, Latvija, Malta, Nizozemska, Poljska in Portugalska	Analiza stroškov in koristi, kot je bila sporočena, ne zajema vseh novih ukrepov niti niso te države članice navedle vseh časovnih okvirov. Od tistih, ki so jih sporočile, se za številne pričakuje, da bodo izvedeni po letu 2018, nekateri celo po letu 2020. Države članice so na splošno navedle subjekte, odgovorne za izvajanje teh ukrepov.
Ni sklepne ugotovitve	Ciper in Irska	Na podlagi informacij, ki sta jih predložili ti državi članici, sklepna ugotovitev ni mogoča.

Table 1: Verjetnost izvajanja novih ukrepov[107]

Vendar ocene stroškov in koristi, kadar so bile izvedene, ne povedo vsega. Prav tako niso bili vedno navedeni izvajalski organ, financiranje in dodeljena proračunska sredstva, zaradi česar se pojavi dvom o verjetnosti, da se bodo zadevni ukrepi izvajali. Tudi morebitni vplivi ukrepov niso bili količinsko opredeljeni in so bili v najboljšem primeru opisani kvalitativno.

Ustrezno podrobno poročanje bi omogočilo boljše razumevanje tega, kar si ukrep prizadeva doseči. Prav tako ni bilo mogoče oceniti učinkov sedanjih ukrepov na morsko okolje. Zato ni bilo mogoče kvantitativno oceniti, koliko se bo zmanjšal pritisk in ali ukrepi sami zadoščajo za dosego dobrega okoljskega stanja. Ob priznavanju, da tega za nekatere ukrepe ni bilo mogoče storiti zaradi na primer vrzeli v znanju, bi se presoja okrepila, če bi se lahko prizadevanja držav članic preoblikovala v konkretno presojo pozitivnih učinkov, ki jih bodo imela na morsko okolje.

Ugotovljeno je bilo tudi, da se večina držav članic sklicuje na svoje konvencije o regionalnem morju in mednarodne sporazume, nekatere pa le na splošno navajajo regionalne akcijske načrte in regionalne ali mednarodne obveznosti, ne da bi natančno opredelile, katere vrste ukrepov se izvajajo. V takih primerih ponovno ni bilo mogoče določiti, kaj naj bi ti ukrepi dosegli. Ukrepi večinoma niso usmerjeni na regijo ali podregijo, ampak so omejeni na geografsko območje izvajanja znotraj nacionalnih voda.

Sklepne ugotovitve in priporočila

Države članice so si močno prizadevale za razvoj svojih programov ukrepov. Vključile so različne nacionalne, evropske in mednarodne politike ter procese, da bi zavarovale morsko okolje. Večina držav članic je določila tudi nove ukrepe, s katerimi se posebej osredotočajo na pritiske na morsko okolje, ki sicer ne bi bili zajeti, s čimer se je pokazala dodana vrednost Okvirne direktive o morski strategiji. Vendar pa lahko pri nekaterih čezmejnih pritiskih pomanjkanje usklajevanja na regionalni ravni ali ravni EU vodi v razdrobljen in neučinkovit pristop k obravnavanju pritiska. V primeru plastičnih morskih odpadkov se problem zdaj

[107] Za nobeno državo članico ni bilo ocenjeno, da verjetno ne bo izvedla svojih novih ukrepov.

obravnava z ukrepi na ravni EU, zlasti evropsko strategijo za plastiko v krožnem gospodarstvu in njenimi nadaljnjimi ukrepi.

Kljub temu presoja kaže, da z ukrepi, ki so jih sprejele države članice, vsi pritiski na morsko okolje niso ustrezno zajeti. Sami programi so različno ambiciozni. Malo verjetno je, da bo dobro okoljsko stanje do leta 2020 doseženo v vseh evropskih morskih regijah in za vseh enajst deskriptorjev iz Direktive. Čeprav je znano, da se ekosistemi počasi odzivajo na spremembe, to vzbuja razočaranje, saj pomeni, da glavna obveznost iz Direktive – dobro okoljsko stanje – verjetno ne bo pravočasno izpolnjena. Države članice naj bi leta 2018 poročale[108] o stanju izvajanja svojih programov ukrepov. Takrat bi se moralo bolje pokazati, kako napredujejo z izvajanjem vseh svojih ukrepov.

Od držav članic se pričakuje tudi, da bodo do oktobra 2018[109] poročale o posodobitvah svoje določitve dobrega okoljskega stanja, ciljev in presoje okoljskega stanja. Komisija bo na podlagi teh različnih elementov leta 2019 izdala poročilo o izvajanju, v katerem bo pregledala napredek[110] pred rokom za doseganje dobrega okoljskega stanja leta 2020.

Skratka, Komisija ocenjuje, da so za vse programe ukrepov potrebne različno velike izboljšave za različne države, če naj bi se obravnavali kot ustrezen okvir za izpolnjevanje zahtev iz Direktive. V spodnji preglednici so veljavne smernice o potrebnih spremembah vključene kot niz priporočil. Smernice za posamezne države so navedene v obliki priporočil, vključenih v delovni dokument služb Komisije, ki je priložen temu poročilu[111]:

Kategorija	**Priporočila**
Merjenje učinkovitosti: *mednarodne in regionalne navedbe*	Države članice bi morale pri merjenju učinkovitosti ukrepov: • opredeliti ukrepe za vsako zadevno morsko regijo ali podregijo, na primer z uporabo regionalnih akcijskih načrtov; • pojasniti, kateri posebni ukrepi, ki izhajajo iz regionalnih ali mednarodnih pobud, se izvajajo kot del njihovega programa in se na splošno ne nanašajo na regionalne in mednarodne akcijske načrte;
Merjenje učinkovitosti: *časovni okviri izvajanja, financiranje in odgovorni subjekt*	• za vse ukrepe določiti časovne okvire za izvajanje, zagotovljeno financiranje in subjekte, odgovorne za izvajanje; • oceniti alternativne datume za dosego dobrega okoljskega stanja, če se ne pričakuje, da bo doseženo do leta 2020;
Merjenje učinkovitosti: *povezava s cilji*	• sistematično uporabljati cilje kot mejnike za doseganje dobrega okoljskega stanja z ukrepi;

[108] Člen 18.
[109] Člen 17(2)(a) in (b).
[110] Člen 20.
[111] Priloga k temu poročilu (SWD(2018) 393) vsebuje nadaljnje posebne sklepne ugotovitve in priporočila za posamezni deskriptor in državo članico.

Merjenje učinkovitosti: *povezava s programi spremljanja*	• bolje povezati svoje ukrepe s svojimi programi spremljanja, ko bodo ti leta 2020 naslednjič posodobljeni, da bi ocenile njihove učinke ter s tem učinkovitost in uspešnost pri izpolnjevanju ciljev in doseganju dobrega okoljskega stanja;
Merjenje učinkovitosti: *količinska opredelitev pritiskov in povezava z dobrim okoljskim stanjem*	• količinsko opredeliti pritiske v svojih vodah in pričakovano raven zmanjšanja teh pritiskov zaradi uvedenih ukrepov. To bi se lahko olajšalo z nadaljnjimi prizadevanji za odpravo vrzeli v znanju in opredelitev metodologije za take ocene na regionalni ravni ali ravni EU. Taka količinska opredelitev bo pripomogla tudi k povezovanju ukrepov za doseganje dobrega okoljskega stanja.
Obravnavanje pritiskov: *obravnavanje pritiskov, ki niso bili ustrezno zajeti*	Države članice bi morale pri obravnavanju pritiskov: • bolje zajeti pritiske in povezane človekove dejavnosti, vključno z: vnosom neavtohtonih vrst iz ladijskega prometa zaradi biološkega obraščanja, rekreacijskim ribolovom, obogatitvijo s hranili iz atmosferskih virov, kumulativnimi vplivi posameznih projektov na hidrografske razmere, vnosom onesnaževal iz atmosferskih virov, vnosom makro- in mikroodpadkov v morsko okolje iz obalnih dejavnosti in dejavnosti na morju ter ustvarjanjem podvodnega hrupa (ter toplote in energije, če je to izvedljivo) v morskem okolju iz različnih virov; • zagotoviti, da prevladujoče pritiske v isti morski regiji ali podregiji obravnavajo vse države članice v regiji;
Obravnavanje pritiskov: *prostorska pokritost za vrste in habitate*	• zagotoviti večjo geografsko pokritost pri obravnavanju pritiskov na morske vrste in habitate, zlasti na odprtem morju, tako da ukrepi niso omejeni le na prostorsko zavarovana območja;
Obravnavanje pritiskov: *kombinacija neposrednih in posrednih ukrepov (posredovanje v primerjavi z upravljanjem/ozaveščenostjo)*	• poleg bolj horizontalnih ukrepov, ki izboljšujejo upravljanje in usklajevanje ter spodbujajo ozaveščanje, izvajati ukrepe, ki urejajo ali usmerjajo tiste dejavnosti, ki vplivajo na morsko okolje;
Obravnavanje pritiskov: člen 11 v primerjavi s členom 13	• o zbiranju podatkov in dejavnostih spremljanja poročati v okviru svojih programov spremljanja za Okvirno direktivo o morski strategiji (člen 11) in ne v okviru programa ukrepov (člen 13). Če pa je znanje preslabo za oblikovanje učinkovitih ukrepov, je koristno navesti ukrepe, ki so bili prek raziskovalnih pobud sprejeti za odpravo teh vrzeli;
Obravnavanje pritiskov:	• izboljšati povezave med skupinami ukrepov, sporočenih za deskriptorje pritiska, in njihovimi potencialnimi koristmi za

razmerje med pritiskom in stanjem	deskriptorje stanja, da bi se omogočil celovit pregled vplivov;
Obravnavanje pritiskov: *območje izvajanja ukrepov*	• natančno opredeliti območje izvajanja ukrepov; • razširiti območje izvajanja ukrepov, da bo zajemalo morske vode zunaj obalnih voda, kjer so prisotni ustrezni pritiski;
Obravnavanje pritiskov: *izjeme*	• nadalje utemeljiti izjeme na podlagi člena 14, ki se v presoji štejejo za neutemeljene ali delno utemeljene.